

Velké satiry: K. H. Borovský (1821-1856)

Autor

- český novinář, spisovatel, básník a politik
- zakladatel moderní české žurnalistiky → začal psát tak, aby to každý pochopil, začal psát čtivě, nebyl jenom objektivní, ale podsouval do článků i vlastní politický názor
- řadí se k druhé generaci národních buditelů
- narodil se v Borové → proto přídomek “Borovský”
- studoval filosofii v Praze
- nejdříve byl zastáncem panslavismu a zastával rusofilství → po ročním pobytu v carském Rusku se však svých ideálů vzdal
- boval proti monarchii a římsko-katolické církvi
- stal se redaktorem Pražských novin
- následně založil vlastní Národní noviny
- Byl součástí májového spiknutí v roce 1849 → byl na chvíli vězněn, ale z důvodu získání politické imunity byl propuštěn
- v roce 1849 byly zakázány za jeho neustálou kritiku monarchie a vyzdvihování českého národa
- 50. léta v RU byl tzv. **Bachovský absolutismus**
- v roce 1851 byl deportován nejdříve do Salcburku a následně do Brixenu, protože byl politicky nebezpečný
- chvíli zde žil s Manželkou a dcerou, ale manželce se zhoršila tuberkulóza a rodiče si přáli, aby studovala v Čechách
- v exilu napsal své Velké Satiry (trilogie)
- psal epigramy (krátké satirické básně)
- nebral si při psaní epigramů servítky → útočil na všechny
- v roce 1855 podepsal Havlíček protokol, v němž se zavázal k tomu, že nebude pokračovat ve veřejných aktivitách
- měsíc před tím, než se vrátil, jeho manželka zemřela na tuberkulózu
- měl zakázáno opouštět jeho bydliště (Německý Brod), kde bydlel u své matky
- v roce 1856 mu byla zjištěna tuberkulóza a zrušen zákaz opuštění Německý Brod.
- zemřel ve věku 34 let na stejné posteli jako o rok dříve jeho manželka Julie # Rozbory
- Brixenská trilogie
- satirické básně, které komentují dobové dění (především to politické)
- Název každé z básní odkazuje na jeden klasický žánr (Pohádka, legenda, elegie)
- klasickým postupům těchto žánrů se spíše vyhýbá a ironizuje je → např. elegie nejsou smutné ale spíše ironické a satirické, nebo Křest sv. Vladimíra je spíše útok na církev, byrokracii a politiku (není světec) a Král Lávra je zesměšnění císaře
- sic je to období vrcholného romantismu (současník je např. Mácha), tak je to spíše podobné lidové poezii → není zde strojený jazyk a nepoužívá se Jamb (nepřízvučná, přízvučná), ale používá trochej, který je pro český jazyk typický (metrum)
- rytmičné jednoduché verše (již výše zmíněná lidová poezie)

Král Lávra

- **literární druh:** epika
 - **literární forma:** poezie
 - **žánr:** satirická báseň
 - **umělecký směr:** realismus
 - **časoprostor:** Irsko (kdysi dávno)
 - **kompoziční výstavba:**
 - **vypravěč:** er-forma
 - **jazyk:** spisovný, obecná čeština
 - **veršová výstavba:**
 - **tropy a figury:**
 - **literárně-historický kontext:**
 - **motivy:**
 - **téma:**
 - název odkazuje k starým řeckým bájím a pověstem (pohádkám)
 - Král Lávra je oblíbený a není to žádný tyran, ale má podivný zvyk, že se nechává holit jednou do roka a holiče nechá oběsit, protože se stydí za to, že má oslí uši
 - Holiče Kukulína čeká stejný osud, ale jeho matka (vdova) proti tomu protestuje, protože její muž padl mimochodem v bitvě za Krále Lávrů
 - Král Lávra se rozhodl Kukulína ušetřit za oplátku toho, že jeho tajemství nikomu neprozradí a bude až do smrti jeho dvorním holičem
 - Jelikož jsou ale holiči hrozně drbný, tak Kukulín neudělá jazyk za zuby
 - v lese potká moudrého poustevníka, který ho pošle ke staré vrbě, ať tajemství, které ho tíží řekne alespoň jí
 - zanedlouho přijedou muzikanti z Karlových Varů (dálných exotických krajů) → češi mají sice komplex méněcennosti, ale v zahraničí jsou vždy vážení odborníci
 - basák ze zmíněné karlovarské kapely po cestě ztratí kolík, který si udělá z inkriminované vrby a potom, když hrajou, tak basa začne zpívat, že král má oslí uši → Král Lávra se rozhodne, že oslí uši bude nosit s hrdostí
 - Havlíček se inspirovali 2mi příběhy
1. Pověst o králi Mydasovi, kterému také narostli oslí uši, protože prohlásil, že Pan má lepší hudbu než Apolón
 2. Irská pověst o Králi Lávrovi
 - Kde je kritika RU?
 - malý Irský národ byl v té době v podobné situaci jako češi → snažil se bojovat o vlastní autonomii v rámci monarchie VB
 - zasazení děje do Irska → politická provokace
 - projevy jsou zde ukryté, aby mohli cenzorovi uniknout, ale čech je odhalil
 - Kritika abolutistického rakouského systému → jeden člověk má v podstatě abolutistickou moc. Sic je král Lávra relativně dobrý člověk, tak mu projde to, že každý rok popraví nevinného holiče.
 - může zde být paralela mezi Ferdinandem I. (Dobrotivým) a Králem Lávrů
 - závěrečná poučka → “když ti něco na jazyku svrbí, pošeptej to jen do staré vrby” → je to narážka na tehdejší represy názorů a českého národa: *rada lidem v totalitním režimu ##* Křest sv. Vladimíra
 - **literární druh:** epika
 - **literární forma:** poezie
 - **žánr:** satirická báseň
 - **umělecký směr:** realismus
 - **časoprostor:** Rusko
 - **kompoziční výstavba:**
 - **vypravěč:** er-forma
 - **jazyk:** spisovný, obecná čeština, germanismy
 - **veršová výstavba:**

- **tropy a figury:**
- **literárně-historický kontext:**
- **motiv:** slovanský boh Perun, církev, samodržavá vláda
- **téma:** Kritika hierarchických struktur dobové společnosti
- název odkazuje na žánr legendy → vyprávění o životě světců
- začal na tom pracovat ještě předtím, než byl v exilu
- není dokončená
- Komentuje dění v Rusku za vlády cara Vladimíra I. Kyjevského
- inspiruje ho Nestorův příběh (kronika z 11. století)
- spor Vladimíra se slovanským bohem Perunem → chce, aby mu zahřměl na narozeniny
- Vladimír nechá utopit Peruna v Dněpru
- Život jde po té dál, ale Kněží jsou bez peněz a to se jim nelíbí → musí se najít nový bůh
- Konkurs na boha → do Kyjeva přijedou židovští a muslimští jezuité a zde to končí
- tady je satira a kritika naprosto očividná
- obrací původní Nestorův příběh na rubu (hrdinské příběhy bohů) → líčí zde Peruna a Vladimíra tragikomicky
- Vladimír je tyran
- Perun je zde starý unavený chlapík
- text je anachronický → mísí zde dobu za panovníka Vladimíra s dobou vlastní (tisk novin, civilní a vojenský soud. . .)
- Je komplexnější než Král Láva a Tyrolské elegie
- kritizuje více společenských vrstev → aristokracii, chudé lidi, kněží
- Jezuitský marš → Makadonská poezie: je psán dvojjazyčně
- kritika monarchie, církve, aristokracie
- Jezuitský marš je opravdová kritika jezuitů ## Tyrolské elegie
- **literární druh:** epika
- **literární forma:** poezie
- **žánr:** satirická báseň
- **umělecký směr:** realismus
- **časoprostor:** Brixen, především ta cesta přes Jihlavu a jiná města (Špilberk, Linec)
- **kompoziční výstavba:** 9 částí (očíslovaných nepojmenovaných kapitol)
- **vypravěč:** ich-forma
- **jazyk:** používá se obecné češtiny, časté jsou germanismy
- **veršová výstavba:** především rým střídavý (ABAB) a přerývaný (ABCB)
- **tropy a figury:**
- apostrofa: oslovení věci neživé → “Svíť měsíčku, svít”
- personifikace: “roky plynou”
- metonymie: “hořkost těchto chvil”
- **literárně-historický kontext**
- **motiv:** měsíc (není luna jako u romatiků)
- **téma:** vyhraňuje se zde vůči RU monarchii a dává najevo českou notu (mělnické víno, kraj muzikantů)
- název odkazuje na elegie (žalozpěvy) → psali se již v Antice, podobně jako Ovidius napsal Borovský Tyrolské elegie ve vyhnanství
- Borovského vezou do Brixenu policajti, kterým se v noci splaší koně a vyskáčkou z vozu, Borovský se chytí otěží a dojede do přístí vesnice, kde na ně počká a stihne se navečeřet
- ironizuje záměr kancléře, Bacha, který ho poslal do vyhnanství → tvrdil, že mu to prospěje, že bude na čerstvém vzduchu, ale ve skutečnosti se ho prostě chtěli zbavit
- není to úplná parodizace elegie → sice jí popisuje se satiricky, ale stále se jedná o smutnou událost , protože se musel rozloučit s rodinou (především svou nemocnou manželkou) a musel opustit svou domovinu
-